

Úvod...5

721
OBSAH

KAREL HYNEK MÁCHA (1810–1836)

Marinka...9

Z Máchových dopisů a deníků...19

Návrat...22

Máj...25

(*J. S. Tomíček,*)...32

Z Máchova dopisu...33

(*V. Nejedlý, J. K. Tyl, J. K. Chmelenský*)...33

Z Máchova dopisu...35

(*K. Sabina, V. Holan, L. Novomeský, J. Seifert, I. Diviš*)...35

JOSEF KAJETÁN TYL (1808–1856)

Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka...41

Pomněnky z Roztěže (Kusy mého srdce)...44

Pan Omastil (Kusy mého srdce)...48

Lidský život a železná silnice (Květy)...49

Po bále (Květy)...50

Otevřená psaní... (Pražský posel)...52

Nebezpečný proslov (Včela)...54

Zrníčka (Pražský posel)...57

O chytrosti v Kocůrkově (Pražský posel)...58

O knihovnách (Sedlské noviny)...58

Paličova dcera...62

Tvrdohlavá žena...66

Tylův dopis A. Rajské...73

(*K. Sabina, K. Havlíček, B. Němcová*)...73

BOŽENA NĚMCOVÁ (před 1820–1862)

Obrazy z okolí domazlického...76

Selka a Honza (Národní báchorky a pověsti)...79

Babička...80

Čtyry doby...89

Z dopisů B. Němcové...92

(*V. Hálek, F. Halas, J. Čep, J. Seifert, V. Černý*)...94

KAREL JAROMÍR ERBEN (1811–1870)

Z Erbenova záznamu snů...101

Prostonárodní české písně a říkadla...102

Rozum a štěstí (České pohádky)...104

Svatební košile (Kytice)...106

Zápis pověsti...116

(*J. Suchý*)...117

(*B. Němcová*)...118

Vrba (Kytice)...118

(*O. Fischer, F. X. Šalda, R. Svobodová*)...119

KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ (1821–1856)

Tys bratr náš...121

Havlíčkův dopis F. Weidenhoffrové...122

Epigramy...122

Gulaňje (Obrazy z Rus)...125

Kapitola o kritice (Česká včela)...126

Krátké, ale jadrné odpovědi (Česká včela)...128

Havlíčkův dopis B. Němcové...129

Bratří! (Včela)...130

Statečnost politická (Národní noviny)...131

(*Panu redaktoru Karlu Havlíčkovi v Kutných Horách*)...131

Konec! (Slovan)...134

(*A. Musil, B. Němcová*)...135

Havlíčkův dopis F. Palackému...135

Havlíčkovy zápisky z Brixenu...137

(*A. Novák*)...137

Křest svatého Vladimíra...138

O posledních věcech člověka...144

Tomáš II....145

(*A. Zeman, K. Toman, A. Brousek*)...145

JOSEF VÁCLAV FRIČ (1829–1890)

Modlitba...149

Život můj...150

Fričův deník z roku 1851...154

Fričův dopis otci a ženě...155
Dumka...155
[Poslední báseň]...156
(*J. Neruda, J. S. Machar*)...156

KAREL SABINA (1811–1877)

Vyznání nové víry (Pražský večerní list)...158
Oživené hroby...159
Sabinův dopis dceři...165

VÍTĚZSLAV HÁLEK (1835–1874)

Alfréd...166
Večerní písně...167
Hálkův dopis Svatoboru...170
V přírodě...171
Dražba (Pohádky z naší vesnice)...177
Náš písničkář (Pohádky z naší vesnice)...178
Cestopis na Oupor...180
Na statku a v chaloupce...182
Statečnost poslanecká (Národní listy)...185
Ubohé naše dítě městské (Národní listy)...185
Laciná literatura (Národní listy)...186
(*J. Neruda, J. S. Machar, J. Seifert*)...187

KAROLINA SVĚTLÁ (1830–1899)

Dopis sestře Sofii...190
Z dopisů Janu Nerudovi...191
Z dopisu Vojtěchu Náprstkovi...193
Frantina...194
Večer u koryta...199
Hubička...202
(*E. Krásnohorská*)...208

JAN NERUDA (1834–1891)

Kde domov můj?...211
Hřbitovní kvítí...212
Škodlivé směry 214
Z dopisů K. Světlé...215
Matka (Knihy veršů)...218
Dědova mísa (Knihy veršů)...220

- Básně subjektivní (Knihy veršů)...221
Milovali jsme se, otče... (Knihy veršů)...222
V sobě jen a mlčky nesu... (Knihy veršů)...222
Dí matka: „Ty prý písničky...“ (Knihy veršů)...223
*** (Psáno na asijském Burghurlu) (Knihy veršů)...223
Dalo nebe bratry, dalo lásku... (Knihy veršů)...223
Elegické hříčky (Knihy veršů)...224
Našel jsem se! (Knihy veršů)...225
Na peštské Kalvárii (Knihy veršů)...226
Moderní člověk a umění (Národní listy)...227
Písň kosmické...228
Romance helgolandská (Balady a romance)...231
Z Nerudova fejetonu o Helgolandu...232
(*J. Kainar*)...232
Balada rajska (Balady a romance)...234
Romance o Černém jezeře (Balady a romance)...235
(*J. Vrchlický*)...236
Prosté motivy...237
V zemi kalichu (Zpěvy páteční)...241
Za srdcem! (Zpěvy páteční)...242
Ukolébavka vánoční (Zpěvy páteční)...242
Ku vzkříšení! (Vánoční album)...243
Kniha epigramů...244
Byl darebákem! (Arabesky)...246
Pannopanna (Žerty, hravé i dravé)...251
U Tří lilií (Povídky malostranské)...255
(*M. Pujmanová, S. K. Neumann, V. Vančura, J. Seifert, F. Halas, V. Holan*)...257

VÁCLAV ŠOLC (1838–1871)

- Písničkář...262
Z perlové šňůrky...265
Z dopisů V. Šolce...265

JAKUB ARBES (1840–1914)

- Sivooký démon...267
Stozlatové ucho (Národní listy)...276
(*J. Neruda*)...278
Pod míru (Šotek)...278
Padámě reklamě (Šotek)...279

Pláč Koruny české....281
(*J. Karásek ze Lvovic*)...284

JOSEF VÁCLAV SLÁDEK (1845–1912)

Z dopisů J. V. Sládka...286
Z Louisiany (Národní listy)...287
Od jezera Michiganského (Osvěta)...287
U Michiganu (Básně)...291
Neuměl bych zapomenout (Básně)...292
Tři jezdci (Světlou stopou)...293
Dvě romance z hladu (*Ze života*)...294
Ze Sládkova dopisu J. Zeyerovi...295
Čtyři české znělky (Sluncem a stínem)...295
U bran štěstí (Sluncem a stínem)...296
Kde je máma? (Sluncem a stínem)...296
(*J. Zeyer*)...298
Polní cestou (Selské písně a české znělky)...298
Z osudu rukou (Selské písně a české znělky)...298
To bylo v horách... (Selské písně a české znělky)...299
Oral v poli (Starosvětské písničky a jiné písně)...299
Lesní studánka (Zvony a zvonky)...300
(*J. Skácel*)...300
Nohy (Zvony a zvonky)...300
Z dopisu J. V. Sládka J. Vrchlickému...302
Balada (Lethe a jiné básně)...302
Sládek mezi překladateli Shakespearova Hamleta...302
Sládek mezi překladateli Shakesperova Romea a Julie...306
Ze Sládkova dopisu R. Jesenské...308
(*F. X. Šalda, J. Zahradníček*)...309

725
OBSAH

SVATOPLUK ČECH (1846–1908)

Vůz (Básně)...311
Balada (Menší básně)...311
Lešetínský kovář...312
Hanuman...316
Pražské zvony (Národní listy)...324
Kost (Čtyři cykly básní)...327
Na omluvu (Máj)...328
Z mých literárních počátků...329
(*L. Klíma*)...330

JAROSLAV VRCHLICKÝ (1853–1912)

(*J. V. Sládek*)...331

Z dopisu J. Vrchlického S. Podlipské...331

Stín (Staré zvěsti)...332

Hrabě Breda (Selské balady)...333

Balada každodenní (Hořká jádra)...334

Česká balada (Fresky a gobelíny)...336

Jarní romance (Epické básně)...337

Mně v hloubi srdce vždycky láska zpívá (Dojmy a rozmary)...339

Zavírám oči, tma se na mne řítí (Dojmy a rozmary)...340

V dešti (Poutí k Eldorádu)...340

Soše Svobody v New Yorku (Dědictví Tantalovo)...341

Sonet o sonetu (Prchavé iluze a věčné pravdy)...341

Sestina v srpnu (Hudba v duši)...342

Balata o mých dvou dcerách (Moje sonáta)...344

Gazel o mladosti...345

Jen krátko! (Eklogy a písně)...345

Já v jihu slyšel zpívat ritornely... (Moje sonáta)...346

Zas ritornel!... (Moje sonáta)...346

Oblaka (Dojmy a rozmary)...346

Tercíny (Poutí k Eldorádu)...347

Poutník se loučí (Písně poutníka)...347

Balada o skepsi věku našeho (Moje sonáta)...348

Dolů s křídly! (Breviř moderního člověka)...349

Díky (Strom života)...351

Modřín (Život a smrt)...352

Z dalekých cest (Z hlubin)...353

V zimě (Z hlubin)...354

Tichá láska (Z hlubin)...354

Zastaveníčko na vsi v dešti (Z hlubin)...355

Jarní (Poutí k Eldorádu)...355

Svatební (Poutí k Eldorádu)...356

Cesta ořeším (Poutí k Eldorádu)...357

Sloky (Poutí k Eldorádu)...357

Po dešti (Poutí k Eldorádu)...358

Ne, Bože, více štěstí!... (Okna v bouři)...358

Za trochu lásky... (Okna v bouři)...358

V bezesné noci (Okna v bouři)...359

Píseň (Na sedmi strunách)...359

Modlitba (Meč Damoklův)...360

*Glosy k nejnovější poezii francouzské...*360

*Noc na Karlštejně...*363

*(E. Krásnohorská, J. Neruda, S. Čech, J. S. Machar, J. Karásek ze Lvovic, F. X. Šalda, J. Seifert)...*370

JULIUS ZEYER (1841–1901)

*Bílému domu v staré zahradě (Poezie)...*374

*Borovice (Poezie)...*375

*Vyšehrad...*377

*Z dopisu J. Zeyera Z. Przesmyckému...*380

*Jan Maria Plojhar...*385

*(J. Jedlička)...*388

*Večer u Idalie...*390

*Radúz a Mahulena...*397

*(J. Karásek ze Lvovic)...*400

VÁCLAV BENEŠ TŘEBÍZSKÝ (1849–1884)

*Sedlák Krákora...*402

*(J. V. Sládek, O. Březina)...*411

ALOIS JIRÁSEK (1851–1930)

*Černá hodinka (Povídky a novely 2)...*412

*Ze Židovského Města (Staré pověsti české)...*417

*A. Jirásek J. S. Macharovi...*422

*Balada z rokoka (Rozmanitá próza)...*422

*Temno...*427

*(F. X. Šalda, A. Sova, Z. Nejedlý, J. Jedlička)...*439

ZIKMUND WINTER (1846–1912)

*Čaroději (Malé historie ze života staročeského)...*442

*Dvě košile (Povídky a obrázky historické)...*444

*Mistr Kampanus...*450

*Slavnostní nálada...*455

*(A. Macek, J. Kamper, A. Novák)...*456

JOSEF HOLEČEK (1853–1929)

*Po letech (Lumír)...*457

*Naši...*461

*(F. X. Šalda)...*469

KAREL KLOSTERMANN (1848–1923)

To byl špás! (Z dobrého srdce)...470

ANTAL STAŠEK (1843–1931)

Martinec (Blouznivci našich hor)...478

Z doby táborů (Vzpomínky)...486

Z korespondence A. Staška s nastávající ženou...491

728
KNIHA
TEXTŮ
II

TERÉZA NOVÁKOVÁ (1853–1912)

Vražda nezrozených...495

Z dopisu T. Novákové R. Svobodové...496

Děti čistého živého...496

Drašar...503

Partnachtclamm (Výkřiky a vzdechy)...507

(*F.X. Šalda*)...509

JAN GEBAUER (1838–1907)

Obrana RKZ obnovením důvodů starých vyvrácených...510

OTAKAR HOSTINSKÝ (1847–1910)

O realismu uměleckém...512

LADISLAV STROUPEŽNICKÝ (1850–1892)

Naši furianti...514

GABRIELA PREISSOVÁ (1862–1946)

Její pastorkyňa...520

JAN HERBEN (1857–1936)

Vstup (Na dědině)...526

Helvítko (Na dědině)...528

Z dopisu J. Herbena P. Bezručovi...532

Jak šel slovácký chlapec na študie...532

Naše začátky...533

KAREL VÁCLAV RAIS (1859–1926)

Z vlasářských pamětí (Potměchuť)...536

Kalibův zločin...539

Skleník (Půlpáni)...544

Z korespondence K.V. Raise...546

ALOIS A VILÉM MRŠTÍKOVÉ (1861–1925 , 1863–1912)

Maryša...548

Z dopisů A. Mrštíka...550

Rok na vsi...552

(M. Krobot)...556

VILÉM MRŠTÍK (1863–1912)

Santa Lucia...558

Pohádka máje...560

Hudci (Kniha cest)...565

O řešení současných otázek beletrií...573

Bestia triumphans...574

(A. Mrštík)...577

IGNÁT HERRMANN (1854–1935)

U snědeného krámu...579

(I. Diviš)...584

Z dopisu I. Herrmanna...584

! Amerika hostem Evropy !...584

KAREL MATĚJ ČAPEK CHOD (1860–1927)

Kašpar Lén mstitel...588

(A. Novák)...592

JOSEF KAREL ŠLEJHAR (1864–1914)

Kuře melancholik...593

(J. S. Machar)...597

RŮŽENA SVOBODOVÁ (1868–1920)

Z dopisu R. Svobodové F. X. Šaldovi...599

Přetížený klas...600

(F. X. Šalda)...603

Maryčka tanečnice (Černí myslivci)...604

TOMÁŠ GARRIGUE MASARYK (1850–1937)

Česká otázka...613

Naše nynější krize...615

(F. V. Krejčí)...617

ČESKÁ MODERNA...619

(F. V. Krejčí)...622

JOSEF SVATOPLUK MACHAR (1864–1942)

- Elegie (Confiteor I)...625
Ouvertura nového románu (Confiteor II)...625
Sloky literární (Confiteor II)...626
Konfese literáta...627
Sonet úvodní (Letní sonety)...631
Sonet o Panně Marii (Letní sonety)...631
Konfese literáta...632
Sonet na sklonku století (Letní sonety)...632
Sonet o sobě (Podzimní sonety)...633
Tricet roků...633
První dojmy (Tristium Vindobona)...636
Suchý žalm (Tristium Vindobona)...638
Magdalena...639
(*J. Váchal*)...642
Vize (Golgata)...643
Epigram literární (Golgata)...644
*** (Golgata)...644
Valčík (Satirikon)...645
V bezmyšlenkovém hovoru (Satirikon)...646
Hannibal ante portas! (V záři helénského slunce)...646
(*O. Theer, A. Procházka, F.X. Šalda*)...648
Legenda (Kam to spěje?)...649

KAREL HLAVÁČEK (1874–1898)

- Pozdě k ránu (Pozdě k ránu)...651
Svou violu jsem naladil co možno nejhlouběji (Pozdě k ránu)...652
Pseudojaponerie (Pozdě k ránu)...654
Dva hlasy (Pozdě k ránu)...654
Záhada (Pozdě k ránu)...655
Mstivá kantiléna...655
(*J. Karásek ze Lvovic*)...657
Hrál kdosi na hboj (Z veršů do sbírek nezařazených)...658
(*B. Hrabal*)...658

JIŘÍ KARÁSEK ZE LVOVIC (1871–1951)

- Spleen (Zazděná okna)...660
Hudba siesty (Zazděná okna)...661
Kytara (Zazděná okna)...661
Staré domy (Zazděná okna)...662

Zelené oči (Sexus necans)...662
 Jsem dítě Sodomy... (Sodoma)...663
 Tiha věčnosti (Endymion)...664
 Tulácká píseň (Písně tulákovy o životě a smrti)...665
 Večerní zvony (Poslední vinobraní)...665
 Genenda (Posvátné ohně)...666
*Psychologické poznámky k poznání literární generace
 let devadesátých...*670

OTOKAR BŘEZINA (1868–1929)

Moje matka (Tajemné dálky)...672
 Modlitba večerní (Tajemné dálky)...673
 Nálada (Svítání na západě)...675
 Svítání na západě (Svítání na západě)...675
 (*S. Bouška*)...676
 Město (Větry od pólů)...678
 Stavitelé chrámu (Stavitelé chrámu)...679
 Jsem jako strom v květu (Stavitelé chrámu)...681
 Jarní noc (Ruce)...683
 (*F. X. Šalda*)...683
 Zástupové (Hudba pramenů)...683
*Sen o nadčlověku, z Březinových dopisů...*687
 (*F. X. Šalda, V. Nezval*)...690

ANTONÍN SOVA (1864–1928)

Marný život (Realistické sloky)...692
 (*F. X. Šalda, A. Stich*)...693
 U řek (Květy intimních nálad)...694
 Budoucnost (Květy intimních nálad)...694
 Květ narcisu (Květy intimních nálad)...695
 Víím, zemře století... (Květy intimních nálad)...696
 Slunečný den (Soucit a vzdor)...696
 Hořký sonet (Vybouřené smutky)...697
 Po bílých nocích (Vybouřené smutky)...697
 Tragické sloky (Vybouřené smutky)...698
 Hrůza zamlklé bídy (Vybouřené smutky)...698
 Sen o Údolí Smutku (Lyrické vteřiny duše)...699
 Smilování (Údolí Nového Království)...702
 Básník (Dobrodružství odvahy)...703
 Sloky o mládí (Dobrodružství odvahy)...704

Co mohl najít poutník (Lyrika lásky a života)...	704
Drama (Lyrika lásky a života)...	705
Studny nadějí (Ještě jednou se vrátíme)...	705
Nokturno v zahradě, kde se tančí (Ještě jednou se vrátíme)...	706
Tím podzim zdá se mluvit...(Ještě jednou se vrátíme)...	706
Píseň úzkosti (Ještě jednou se vrátíme)...	707
Ještě jednou se vrátíme... (Ještě jednou se vrátíme)...	707
Kdo vám tak zcuchal tmavé vlasy? (Ještě jednou se vrátíme)...	708
Já nikdy nechci dohotoven být... (Básníkovy jaro)...	708
Píseň z jižních Čech (Drsná láska)...	709
(F.X. Šalda, A. Stich)...	710

FRANTIŠEK XAVER ŠALDA (1867–1937)

Nová krása: její geneze a charakter (Boje o zítřek)...	711
Kritika patosem a inspirací (Boje o zítřek)...	716
Prorok zpronevěřilý...	718

Obsah...	721
----------	-----